31.7.1854

פה וויען בששי לחדש מנחם אב לפ"ק ברכנו בשם ד'.

1

יתנך אלהים לברכה · בתוך עמך זה נבחרה · איש יקר בדורו · צבי ישראל ומאורו
החכם הנפלא · ממולא ומאד נעלה · צדיק מהלך בתומו · נזר תהלה ללאומו ·
מעלת כבוד מוה' יום טוב ליפמן צונץ יחיה לאורך ימים טובים אמן.

זה נכבד היום יום מלאת לך שבעים שנה, וברגש קדש תביט לאחור על עבודתך אשר עבדת בכרם ה' צבאות, ושמחת בכל הטוב אשר הרבית לעמך, אשר פעלת לעדתך. קנית קדם, ואשר הגדלת והוספת תושיה ודעת בארץ. זה נכבד הוא היום הזה לכל יודעיך, לכל מוקירי שמך ולכל בית ישראל. כי מי האיש העברי אשר נפשו קשורה בנפש עמו כי יקרא ביום מלא היום הזה? ומי לא ישא את שמך היום על שפתיו לברכה על כל הטוב אשר פעלת בימינו ואשר צפנת לדור יבוא לשם ולתהלה בקרב ישראל? בכל עבר ופנה מקום אשר שמך הגיע — ואיפה לא הגיע — ישחרו היום אחיך את פניך ויקדמוך בברכתם, ואנחנו מחשים?

איך נחשה? ונפשנו מעשרת מאד, זה רב פעלת לעמך והיית לנו לעינים על דרך התורה והחכמה, נפשנו יודעת מאד מלחמות ה' אשר לחמת נגד הקמים עלינו. עת קמו רבים שלחו יד בקדשינו, בדברי הזמת בתורה, פרצו גדרות כרם ה', ויכרסמוהו כחזיר יער, וירמסוהו כמו יוצר טיט ברגלי גאותם. עת צררו עמנו הרחיבו פיהם על מורשת קהלת יעקב, היא תורת הסופרים וחכמת חכמינו, ואמר: אין חכמה ואין תבונה ואין עצה בקרבה, והיא כרקב תבלה וכבגד אכלו עש. אז אתה בכח רוחך הדפת אויבינו אחור ותתן לחרפות דוברי עתק בתעצומות חכמתך והשבחת שאון קמים בצדק · חקירותיך ובבאות אורך גז לעמך סלה. והי כאשר תשוב ידך ותרב לעשות חיל בין הרבבות ובין הגדולות להרים קרן ישראל ולהגביה תפארתו מעלה מעלה עד אשר גם החכמים אשר לא מבני ישראל המה שתו לבם לחכמת חכמינו ותורת אשר מלפנים עזבוה ומאסוה ועוד עתה כלם ושגו באהבתה כלם אחמתה. כן שרית גם יכלת ובכבוד עמך מלטת. כן שרית גבור חיל עם האויב מחוץ. אמנם קלה היתה המלחמה נגד האויב הזה, אשר חרבו רק חרב גאוה וכלי נשקו הוות שוא. אבל כבדה המלחמה אשר לחמת נגד תועים ומתעים בקרב המחנה, נגד מורדי אור ובוזי שכל המתפרצים בישראל. אז לא בגבור איש מלחמה, בצאת נגדים לקרב, לא בחרב ולא בחנית באות אלהים. כי ידעת את קשה לבם ועורף ברזל ערפם. אמנם בדבר בטח ושברת תנך ושמת מדרשך ודרשת וחקרת ובינות היטב · חדשות ונצורות הוצאת לאור, העצמות היבשות החיית ברוח בינתך, ובריאה חדשה בראות כי הישן נושן, ואלה בני עקידתך שלחת ביעקב ותפיצם בישראל, והם פני הדרך מכל נגף ומכשול בלי צוחה ובלי פרץ. לא נוכחת עם טפר תבל, לא רבית עם מריבי עם, אמנם דרשת ודרשת, שנית ושלשת, ולא תלאה, התבוננת בינה בכל דבר חכמת ישראל לגדול ועד קטן, ותשם עינך ומחשבותיך על כל לימודי ה' אשר הנחילונו אבותינו ועל כל הגות לב חכמינו מן היום שים אל ליסד הבית שנית עד היום הזה. ואת הכל שמת בספר בחינתך ותמצא דבש מסלע ונזלים מצור החלמיש ותשבע בלחמות נפש תמימים ותשב רבים לתורה כל אלה עשית אתנו ואיככה נחשה?

כל אלה עשית עם עמך ואך בגללו עשיתם. הבצע לא הניע את לבבך ולא את מעשיך אמנם השלכת אחרי גוך כלי אין בו חפץ. הן זכרנו שבתך לראש ונהל בסדר ואם בישראל, והחזקת לב אמוניך, ורבית מבלתך, ותשב לך בחדר מדרשך, כי אהבת את העשות — לכל עמך. גם לא הלכת כאחד האדם לרדוף אחרי הכבוד, אמנם לפני כבודך ענוה! ומי בר לבב אשר אין ברוחו רמיה כי ידמה ויאמר: עד! ואמר: כי אין בכל ספריך אשר כתבת ושלחת על פני חוצות, אף מכתב אחד או מאמר או שורה או גם דבר אחד אשר דברת או כתבת להתפאר ולהתרומם על זולתך או להתכבד בקלון אחרים. אמנם, בקשתך האמת, דרישתך האמת, מטרתך האמת, וחותמך האמת. ואמנם רק האמת היה דגלך ובה קנית הלבבות, לקחת הנפשות והלבבות רבים מתמידות לבם ותכלאמו — אל האמת. ודגל האמת הזה אשר נשאת זה ארבעים שנה ולפני עמך היה גם לנו נר לרגלינו בדרישתנו בתורה. בכל ימינו אשר זכינו לחלקם בין הדורשים תורה מפינו ולהפיצם בין החוברים המקשיבים לקולנו בקורות המדרש הגדול פה בעירנו יע"א אשר התיסד לכבוד ה' ולכבוד תורתו היה דגל האמת הזה לנו לנס. כי רק [illegible] את אבן פנת הבית הזה ללמוד וללמד לדרוש ולהבין על דרך האמת והישר בלי עקשות והסבבך רק הוא דרך הקדש אשר יקרא לו, והדרך בו התלמידים. — הן אמנם אתה היית מהראשונים אשר הורו לב דורשי התורה לשוב אל האמת) כבראשונה. אתה הוריתנו לבקר ולחקור ולדרוש בהגיון לב ובתום רוח בספרי חכמינו התנאים ז"ל הם המכילתא וספרא וספרי ומדרשים אשר בדורות האחרונים רוב דורשי התלמוד לא שמו עין עליהם ואבדו דרך ונעקשו ונלכדו בפח השגיאה. והנה כזה וכזה עשית פעלת לחוסים בך ובחכמתך ועוד אנחנו מחשים?

אמנם לא נחשה! יום מולדך הוא היום הזה לכן נברכך! יום מולד הוא גם לנו. קח נא בגלל מרבבה תודתנו על כל הטוב אשר גמלת לעמך בהתאמתך לו תן אמת בדרכי חכמתך לאמר: זה הדרך לכו בו ותחי נפשכם. קח נא מפינו מאוי נפשנו וברכות לבנו ליום שמחתך. עוד תנוב בשיבה דשן ובריא אולם ועוד יזרח אורך כשמש ויאיר מחשכים סביבותיך. יאריך אלהים עוד ימים רבים על ארץ, לשמחה בקהלך, לתהלה בארצך וברכה לכל עמך. והיה כי יבואו אליך כל הברכות האלה והשיגוך, הלא ישמחו בך כל מבקשי אליך ובשמחתם נתערב גם אנו

מוקיריך ומכבדיך

(אייזק הירש ווייס רב דביהמ"ד פה וויען)

(מאיר איש שלום רב דבהמ"ד)

BET-HA-MIDRASCH
WIEN

JNUL בסר"א
ARC. 4°792
/G 15 = 295

צונץ (הברכה) 1582